

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

БРОЙ 7 (392), година XXVII

9 октомври 2009 година

ПРОГРАМА „ЕРАЗЪМ“ – ЕДНА ИЗЖИВЯНА МЕЧТА

**ФИЗИЦИ ПРЕДСТАВИХА
ПУ В ЕВРОПЕЙСКАТА
НОЩ НА УЧЕНИТЕ**

на стр. 2

**КАНДИДАТСТУДЕНТСКИ
БИСЕРИ ОТ ИЗПИТА
ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК**

на стр. 15

стр. 4

НАД 3300 НОВОПРИЕТИ СТУДЕНТИ В УНИВЕРСИТЕТА

В Броя ще прочетете още:

• За преводите без право на подпис• Щрихи от едно пътуване• Проектът „Студенти по пътя на книгата“ търси студенти	• Загадките на историята – живяла ли е в България Анастасия Романова• XXI олимпиада по информатика – българска и малко по „българска“• Подвижната ДНК ни прави различни

ЕВРОПЕЙСКА НОЩ НА УЧЕНИТЕ

Преподаватели и студенти от Физическия факултет представиха Университета в Нощта на учените

Гл. ас. д-р Тодорка ДИМИТРОВА
Катедра „Експериментална физика“

С подкрепата на Европейската комисия, в рамките на най-голямата програма за финансиране на научни изследвания и технологично развитие, на 25 септември 2009 г. за пета поредна година в цяла Европа се проведе „Нощ на учените“. Хората, професионално занимаващи се с наука, имаха възможността да покажат на широката аудитория какво правят в научните лаборатории и да привлечат вниманието на младите хора към една перспективна бъдеща кариера.

В България проектът, посветен на Нощта на учените 2009 – STAR NIGHT, се реализира от консорциум с участници: Технически университет – София (координатор), Клуб „Млади таланти“, ДИПКУ на Тракийския университет – Стара Загора, Русенски университет „Ангел Кънчев“, Съюз на българските астрономи, Медицински университет – Пловдив, Академията за танцово, музикално и изобразително изкуство, Община Пловдив и с партньорството на национално и местно ниво със Съюза на учените в България, Съюза на физиците в България, музеи, общини и много други организации.

В нощта на учените бяха организирани различни забавни прояви в София, Пловдив, Русе, Стара Загора, Варна, Шумен, Ямбол, Силистра, Плевен, Хасково и Димитровград. Голяма част от тях бяха свързани с Международната година на астрономията 2009, 30 години от полета в космоса на първия български космонавт Георги Иванов и на 140-годишнината от основаването на основната и най-стара научна институция у нас – Българската академия на науките.

В Пловдив този своеобразен празник започна в детски център „Тон бонбон“ със забавна викторина, на която ученици отговаряха на въпроси, свързани с научни открития и факти.

Атрактивни експерименти и демонстрации от различни области на науката бяха показани в киноцентър „Гео Милев“. Преподаватели и студенти от Физическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ участваха в проекта като чле-

нове на Съюза на физиците и Съюза на учените в България. Деца, ученици, студенти, учители и преподаватели с интерес наблюдаваха ефектни демонстрации от различни области на физиката – механика, молекулярна физика, електромагнетизъм, оптика.

С нескрито удивление зрителите преоткриваха силата и всеобхватността на физични-

Особен интерес предизвикаха жирокопите и демонстрациите с тях се повтаряха многократно. Всеки можеше да седне сам на магическия стол и да изпита върху себе си защо балерините прибират ръцете си плътно до тялото, когато се въртят бързо. Магията на магнитите създаде неопишуемо изживяване.

На „улицата“ бяха изнесени и модерните технологии. Посетителите можеха да видят на живо как светлината може да пренася информация – музика беше пренасяна от лазерен лъч в открито пространство и по оптично влакно. Можеха да се убедят сами, че цифрово кодираният сигнал има по-добро качество от аналоговия. Как

инженерни науки, което може да даде Алма матер.

Още по време на шоуто колелите от Физическия факултет бяха поканени от пловдивски учители да представят физични експерименти и проведат дискусии по актуални проблеми от модерната физика с техните ученици през време на учебната година.

Учените показаха не само, че науката не е скучна, но и че самите те са хора с разнообразни интереси и творчески способности. В галерия „Bouje!“ и занаятчийска камара „Кобленц“ бяха показани изложби на творби на учени от Медицинския университет и АМТИИ, Пловдив. В края на деня в киноцентър „Гео Милев“ АМТИИ и партньори изнесоха концерт под наслов „Науката в звуци, цветове и танци“.

Учените са мечтатели и поети. Те преоткриват природните закони в своите лаборатории, а човешките си вълнения споделят в поезията си. Алманах „Нощ на учените“, включващ поезия и картини на свои преподаватели, издаде Медицински университет, Пловдив, а в сборника от стихове на водещи български учени „Стъпки 2“ на Съюза на учените в България участват и преподаватели от Пловдивския университет.

В късния следобед в киносалон „Гео Милев“ и в Съюза на учените на чаша кафе се проведоха дискусии по интересни научни тематик.

Нощта на учените в Пловдив завърши посред нощ в клуб „Мармалад“ с LAN парти и студентска дискотека. Студенти от града използваха въодушевлението от празника за провеждане на форум на тема „Научна кариера – за и против“.

За или против научната кариера? Нека само за миг си представим съвременния живот без компютри, без интернет, без мобилни телефони, без кабелна телевизия, без бързи коли и свръхзвукови самолети, без

Д-р Тодорка Димитрова и неин студент по време на демонстрации

те закони. За това допринесе въодушевената обстановка и привлекателната и забавна светлина, в която беше представена науката. Хората можеха не само да наблюдават експериментите и да задават въпроси, но и сами да участват в провеждането им. За най-малките това шоу се превърна в особено събитие. Те гледаха с неприкрито любопитство и искаха да докоснат всичко, което се движи, върти, свети, или издава някакви звуци. Забавлявайки се с причудливите форми на сапунените мехури и ципи, децата разбираха, че тяхното поведение е продиктувано от строги закони.

се разпространява светлината в оптичното влакно, как могат да бъдат измервани някои оптични свойства на течностите, какъв е механизъмът, който задвижва магнитните влакове и много други неща, с които науката прави нашето ежедневие по-добро, бяха показани с помощта на малки модели.

Живият експеримент на улицата предизвика голям интерес и провокира много въпроси, но нощта на учените не беше достатъчна всеки да получи отговорите, които търси. А някои от тях трябва да бъдат търсени с години, след едно по-сериозно образование по природни и

Тържествено откриване на новата учебна година

За 49-ти път Пловдивският университет отвори врати за своите студенти. Тържественото откриване на новата учебна година се състоя в Концертна зала на 27 септември. Присъстваха студентите първокурсници, преподаватели, родители. Сред официалните гости бяха протосингелът на Пловдивската митрополия отец Добромир, заместник-областният управител Георги Игнатов, заместник-кметове на Община Пловдив Петя Гогова и Георги Тютюков.

Заместник-ректорът доц. д-р Запрян Козлуджов заяви, че в навечерието на своя полувековен юбилей Пловдивският университет все повече защитава реномето си на желана и престижна учебна и научна институция. Той даде думата за приветствие и академично слово на ректора проф. д-р Иван Куцаров.

В словото си проф. Куцаров говори за значението на патрона на университета св. Паисий Хилендарски за културно-историческото възраждане на България, за моралния пример, който представлява за потомците. Ректорът акцентира върху няколко важни момента от историята и развитието на ПУ.

Кандидатстудентската кампания премина изключително успешно, вече са запълнени бройките за разширената държавна поръчка – около 3300 студенти са приети в бакалавърската степен, върви приемът за над 100 магистърски програми.

Ректорът отбеляза колко много е направено за разширяването и обновяването на материалната база през

последните години. Преобразена беше сградата на ректората, извършени бяха основни ремонти на сградите на бул. „България“ и на Биологическия факултет. През лятото беше закупена реституирана сграда за около 1 млн. лева, предстои тези дни откриването на почивна база в Пампорово, купуването на масивна сграда за почивна база в Ахтопол, с огромната помощ на студентите, с подкрепата на общината и областната управа от министерството на отбраната буквално бяха отвоювани два парцела, върху които да се построят студентски общежития. Важно е да се отбележи, че всичко това е направено почти изцяло със собствени средства и усилия, и то в условията на финансова и икономическа криза, на редуцирана държавна субсидия.

Пловдивският университет не само е вторият по големина и значение университет в България, но все повече се разширява и неговото международно признание. Договори за сътрудничество имаме с висши училища и научни институти от цял свят, пред-

Студенти предават символите на университета

стои подписване на нови договори с университети от Молдова, Турция и Китай. През 2008 г. Пловдивският университет беше приет за пълноправен член на Асоциацията на университетите от групата „Сантандер“, която е една от най-влиятелните европейски образователни институции. Разширява се научният и образователен обмен. Само през тази година са осъществени 386 задгранични командировки, преподаватели са участвали в 87 международни форума, 49 са били на специализация и обмен, 88 са участвали в работни срещи по международни проекти. По програмата „Еразъм“ 94 студенти са провели едносеместриално обучение в европейски висши училища (досега 413 студенти от ПУ са били на такова обучение), а в нашия университет са се обучавали 33 студенти, 40 наши преподаватели са чели лекции в чужбина. Сключени са близо 100 билатерални договора с над 50 висши училища за обмен на 250 студенти и 70 преподаватели. ПУ е получил разрешение и финансиране от Европейската комисия да обучава чуждестранни

студенти на български език, които след това ще следват в различни наши университети.

Към присъстващите от свое име и от името на негово високо преосвещенство митрополит Николай благословия отпрати протосингелът на Пловдивската митрополия отец Добромир.

Приветствия отпратиха също заместник-областният управител Георги Игнатов, заместник-кметът Петя Гогова, председателят на Студентския съвет на Пловдивския университет Анелия Дакова.

Студентите първокурсници получиха от абсолвентите символите на Пловдивския университет – книгата ключът и знамето. Кратка музикална програма изнесоха студенти от специалността Джаз и поп изпълнителско изкуство. По-късно студентите по факултети се срещнаха със своите преподаватели.

На всички студенти, преподаватели и служители от Пловдивския университет – хубава и успешна нова учебна година!

„Пловдивски университет“

ЕВРОПЕЙСКА НОЩ НА

от стр. 2

животоспасяващи лекарства, без хемодиализа, без инсулинови препарати и без много други неща, които правят живота ни по-добър и дълголетен. И да си помислим колко много нераз-

гадани тайни крие природата, колко малко познаваме самия човек и колко много изобретения може да роди един търсещ ум! Искаме ли да опознаем и променим света? Нека след това да направим своя избор – за или против научната кариера?

Известен италиански учен е новият почетен доктор на ПУ

Джовани Стангелини е роден на 29 юли 1960 г. в Сиена, Италия. Завършва медицина в Университета на Флоренция през 1986. Има призната специалност по психиатрия от 1990 г. През периода от 1990 до 2004 г. работи като психиатър в службите за психично здраве във Флоренция. През 1995 г. печели конкурс на Националния съвет за наука за специализация в Университета на Хайделберг, а от 2002 до 2003 г. е гост-изследовател в Университета на Копенхаген. През 2004 г. е избран за професор и ръководител на Катедрата по динамична психология в Университета в Кieti „Габриеле Д'Анунцио“. Същевременно е лектор в програмите за следдипломна квалификация по психиатрия към университетите във Флоренция, Сиена и Ферара.

Заедно с професорите Бил Фулфорд и Джон Садлър основават през 2004 г. в Кейптаун Международната мрежа по философия и психиатрия – фондация с идеална цел, чиито ресурси осигуряват провеждането на ежегодни световни конгреси по тази проблематика. Оттогава проф. Стангелини е член на Управителния комитет на фондацията. В това си качество той изигра решаваща

Професор Джовани Стангелини бе удостоен с титлата Доктор хонорис кауза на Пловдивския университет по време на тържествено заседание на Академичния съвет на 29 юли 2009г. Церемонията бе ръководена от ректора проф. д-р Иван Куцаров в присъствието на гости от Медицинския университет-Пловдив, колеги и преподаватели.

Деканът на Философско-историческия факултет доц. д-р Мария Шни-тер представи биографията на проф. Стангелини.

Момент от тържествената церемония

роля за одобряването на кандидатурата на Пловдивския университет като домакин на конгреса през 2013 година.

От 2004 г. проф. Стангелини е водещ редактор на международната поредица „Перспективи във Философията на психиатрията“, издавана от Оксфордското университетско издателство; председател на Секцията по философия и хуманитарни науки на Световната психиатрична асоциация и на Секцията по философия

на Европейската психиатрична асоциация. От тези позиции той стана един от рецензентите на проекта за основаване на Центъра по философия и психично здраве към ПУ и гарант за неговите международни контакти и бъдещо развитие.

Проф. Стангелини е автор и съавтор на повече от 100 публикации на английски, френски, немски, италиански и гръцки езици, включително на няколко монографични труда. Още от студентските си години

проявява интерес към интердисциплинарните проблеми на философията, психологията и психиатрията. Основните му приноси са в областта на феноменологичната психопатология: раздел на философията на психиатрията, тясно свързан с имената на известните екзистенциални философи Карл Ясперс, Мартин Хайдегер, Лудвиг Бинсвангер. Подчертана е връзката на изследванията на проф. Стангелини със социалната философия, антропологията и психопатологията на всекидневието, по която тематика е публикувана и най-цитираната негова монография.

Ректорът връчи на проф. Стангелини плакет и грамота, написана на латински език, и даде думата на госта за академично слово на тема „Психопатологичното интервю: философски проблем“.

След края на своята лекция проф. Стангелини прие поздравителен адрес от доц. д-р Желязко Христов – декан на Факултета по обществено здраве, Медицински университет – Пловдив, и Диплом за почетно членство в Балканската академия по философия, психиатрия и психология от нейния президент доц. д-р Дроздстой Стоянов.

„Пловдивски университет“

Наг 3300 са новоприетите студенти

Статистиката от кандидат-студентската кампания в Пловдивския университет показва, че в избора на специалности се получава известно разместване на пластове. Специалности, които доскоро бяха сред най-желаните, сега отиват по-назад, макар и да запазват все още стабилен интерес към себе си. Това се случва за сметка на други, които доскоро бяха в периферията на образователния пазар. На преден план по традиция са икономи-

ческите специалности, но особено впечатлява през тази година възраждането на интереса към Българска филология. С други думи, модата от последните 20 години се променя към едно по-прагматично търсене.

В Пловдивската Алма матер за 2665 места редовно и 710 задочно обучение, разпределени в 156 специалности, са кандидатствали 8326 души. Най-голям брой кандидат-студенти са посочили:

Редовно обучение

- § Маркетинг – 3790
- § Стопанско управление – 3480
- § Макроикономика – 3223
- § Българска филология – 2215
- § Балканистика – 1772
- § Социология 1574.

Задочно обучение

- § Маркетинг – 3052
- § Стопанско управление – 2871
- § Макроикономика – 2647
- § Българска филология – 1715
- § Психология – 1169
- § Български език и история – 1061.

По първа посочена специалност

резултатите са следните:

Редовно обучение

- § Маркетинг – 1006
- § Право – 584
- § Стопанско управление – 533
- § Психология – 351
- § Българска филология – 350
- § Международни икономически отношения – 346.

Задочно обучение

- § Маркетинг – 479
- § Стопанско управление – 274
- § Психология – 248
- § Българска филология – 199
- § Макроикономика – 182
- § Право – 123.

ШРИХИ ОТ ЕДНО ПЪТУВАНЕ

Ст. ас. Мария МИЦКОВА

Всяка година като част от учебния процес Департаментът за езикова и специализирана подготовка на чуждестранни студенти към Пловдивския университет организира екскурзия. Обикновено дестинациите са свързани с някоя забележителност, а самото пътуване се превръща в малко упражнение по българска история и география. Този материал е посветен на екскурзията до тракийския култов храм край с. Старосел и гр. Хисаря, която се проведе на 5 юни 2009 година. Групата се състоеше основно от студенти от Гърция и Турция.

Сигурно, ако пишех един истински пътепис за една отминала екскурзия, а не моя почти пътепис, щях да започна с правенето на планове и промяната в плановете цяла пролет, с въртенето на телефони за ангажиране на автобуса, със събирането на списъци от студенти, желаещи да пътуват, с почти неясните образи в главите им за храмовете на траките, за онази немислимо отдалечена епоха, за която са чули няколко думи в часовете по странознание. Но тези факти са по-скоро сухи и не толкова интересни. Тъй че решавам историята да започне няколко месеца по-късно, на 5-и юни около 9 часа сутринта.

Около 9 часа сутринта студентите са мудни – можеш да прочетеш остатъците от съня дори и по нетърпеливите им лица или в развълнуваните им гласове. Сигурно като част от онази обща балканска съпротива срещу идеята, че времето съществува, или пък срещу горещината, никак не бързат. А в началото на юни в Пловдив вече е горещо. Пък и защо ли да бързат – очаква ги един почивен ден в средата на работната седмица.

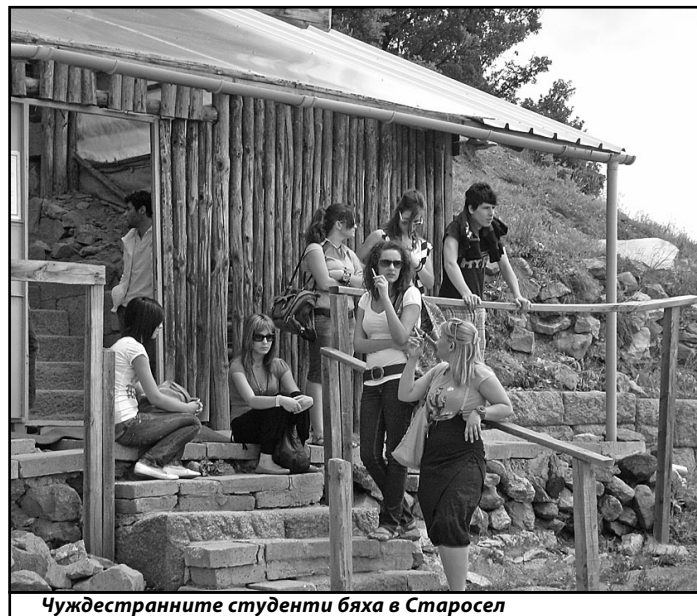
Събират се бавно под големия чинар пред Университета. Търсят сянката или приятелите, с които да поговорят за незначителни неща с неизменната чаша кафе в ръка. В тоя момент сигурно приличат на прадедите си, живели от тая страна на континента или отвъд морето в някой стар град, не непременно Солун, Константинопол или Бурса. Мисля си с

лека носталгия по миналото, че само табла им липсва – да хвърлят заровете и бавно да говорят за същите незначителни неща и на същото кафе.

Всъщност мудността им е само привидна и групата се събира преди уречения

само предисловие за онова, което ни предстои да видим. Колкото повече се изкачваме, толкова повече гледката започва да придобива размери – хълмовете се разстилат и магията на мястото те завладява. Това е силно и властно място. Не можеш да го събереш в една пощенска картичка. Величието на простора, равнината, която остава в ниското и се ширва като на длан. Една ясно осезаема мистика, която древните със сигурност са усещали и използвали. Какво ли би било, ако имаше мъгла.

В преддверието на храма

Чуждестранните студенти бяха в Старосел

час. Явно любопитството и очакването за предстоящото приятно и интересно изживяване надделяват.

Автобусът е удобен – едно от онези модерни съоръжения с включен климатик, чието предназначение е по-скоро да развие невероятната скорост, с която за 50 минути да отведе 50 чуждестранни студенти и техните преподаватели 24 века назад във времето и после да ги върне невредими в настоящето.

Пристигаме в Старосел по обед. Слънцето вече е високо и препича сухия въздух. Рехавите дъбове покрай каменната пътека, която ще ни отведе до храма, са

под защитната тента светлината е мека и жълта. Прашинките, които се вдигат на рояци под краката ни, чертаят невидими спирали над парадното стълбище. Разбира се студентите са отегчени от беседата. Тя не е пригодена за чужденци, които сега учат български език. И те от своя страна шумят и чакат с нетърпение да свърши, за да влязат във вътрешността. Сигурно и без този почти неразбираем за тях поток от думи и термини, с които ги засипва екскурзоводката, ще намерят историята. Или тя ще ги намери.

Вътре в сумрака, при вида на каменните колони и блокове, запазили цветовете

си близо 24 века, студентите утихват. Снимат всичко и всичко разглеждат. Протягат вратове към тавана или се навеждат към камъка, като през лупа се взират, внимателно докосват повърхността. Изследват всеки ъгъл с чувството, че не трябва да пропуснат нито сантиметър от запечатаната история на Балканите, за да не изгубят усещането за вечност, за нещо непреходно, което те завладява изведнъж, когато застанеш под купола.

Отвън времето отново тръгва. Веселата глъчка от млади гласове залива пейзажа и пробива маранята, през която можеш да видиш далече, чак до тепетата на Пловдив. Това откритие ги кара да се радват като деца. Древните наистина са знаели какво правят, как и къде да строят внушителни мавзолеи за царе.

По обратния път една колежка ни учи как се прегръщат дървета. Казва, че така човек укротява негативното в себе си и ако се вслуша достатъчно дълго, може да усети силата на природата и цялата Вселена. Как ли изглеждаме отстранни – група чудаци под жаркото слънце на юни, които, прегърнали по някой дъб с грапава кора и научили по нещо малко за себе си и за онези, живели преди нас, са готови да продължат деня си. Особено е да прегърнеш дърво.

В автобуса климатикът ни се струва най-голямото откритие на човечеството. Храмът остава зад гърбовете ни и потъва все по-дълбоко в зеленината. Скелето, което крепи купола и пази от дъждовете, постепенно се смалява, докато заприличва на картонена играчка със странна форма. На следващия завой окончателно ще се скрие.

Време е да се сбогуваме, че още път ни чака до Хисаря.

XXI олимпиада по информатика – българска и малко по „български“

Пловдив беше домакин на XXI международна олимпиада по информатика за ученици. В нея участваха 309 състезатели от 78 държави (82 страни членки на МОИ). По традиция българските ученици се представят изключително силно на тези форуми. Общият брой на спечелените медали ги нарежда на пето място в света, а през 1989 и 1990 г. българин е бил абсолютен победител. Олимпиадата с право може да бъде наричана „българска“, не само заради доброто представяне, а и защото предложението за учредяването ѝ е направено през 1987 г. пред ЮНЕСКО от България и първата олимпиада се провежда през 1989 г. в Правец.

На откриването на олимпиадата присъстваха президентът Георги Първанов (под чийто патронаж премина), министърът на образованието, младежта и науката Йорданка Фандъкова, кметът на Пловдив Славчо Атанасов, областният управител на Пловдив, много гости от страната и чужбина.

България, като домакин, имаше привилегията да участва с три отбора, а нашите състезатели спечелиха осем медала – четири сребърни и четири бронзови (единият от които е на пловдивчанина Ясен Трифонов), победител е 14-годишният Генадий Карацкевич от Беларус, който постигна 743 точки от 800 възможни.

XXI олимпиада беше най-мощната от провежданите досега, за което говори не само броят на участниците, но и някои числа, свързани със състезанието. През месец август сайтът на олимпиадата е посетен 73470 пъти от 46596 души от целия свят и са разгледани 1786367 страници, в деня на закриването са регистрирани над 11000 влизания в сайта. Трафикът за месеца е около 115 GB (за сравнение – трафикът в ПУ за месец е 10GB).

Състезанието премина на много високо ниво, специалистите, които бяха ангажирани в него, си свършиха перфектно работата и нямаше констатации, нямаше претенции към журито. Питър Тейлър – президент на Австралийско-

то математическо общество, в писмо до домакините благодари за гостоприемството и заявява, че това издание е задало нови стандарти в олимпиадата.

За тази висока оценка голяма е заслугата и на хората

ния отбор по информатика и един от пионерите на организирането на състезания по програмиране в България, който понастоящем е преподавател в Университета на Пенсилвания, САЩ. В своята статия „Олимпиадите по информатика – факти и събития, които все още се помнят“ той разказва за началото на тези състезания, датиращи още от средата на седемдесетте години като извънкласна работа по информатика, локални, а през следващото десетилетие вече придобиват национален характер, за

Асен Рахнев, Огнян Гавраилов и Коста Гъргов. Тук е мястото специално да спомена за пловдивската информатична колегия и за нейната цялостна подкрепа от самото начало на организиране на състезания по програмиране. Те бяха винаги измежду първите, които въвеждаха нови техники и технологии в класната и в извънкласната дейност по информатика. Ще спомена някои от тях:

- 1977-1979 г. – внедрява се нова учебна програма по учебната дисциплина „Програмиране на АСМ“;

- 1983 г. – открит е най-големият изчислителен център в средно училище в България, с което се поставя началото на професионалното обучение и е създаден първият компютърен клас с персонални компютри;

- 1984 г. – ОМГ в Пловдив е домакин на две национални и една международна конференция за използване на изчислителната техника в учебния процес;

- 1986 г. – ОМГ в Пловдив е домакин на Първия национален турнир по информатика;

- 2004 г. – Факултетът по математика и информатика при ПУ е домакин на Балканската олимпиада по информатика (със съдействието на ОМГ в Пловдив).

След всичко изброено погоре за никой не може да има и най-малкото съмнение защо именно Пловдив е избран за домакин на XXI олимпиада. Трябва да отбележим и факта, че Асен Рахнев и Огнян Гавраилов неколкратно са били ръководители на националния отбор.

От всичко казано дотук би следвало да си представим една идилична картина. Само че в българската олимпиада

от Пловдивския университет, които бяха пряко свързани с олимпиадата – доц. д-р Асен Рахнев беше заместник-председател, а доц. д-р Димитър Мекеров – член на организационния комитет, Иван Шотлеков – официален преводач, квесторите и по-голямата част от техническия комитет също бяха от Факултета по математика и информатика.

Ако се обърнем няколко десетилетия назад, ще видим защо Пловдив беше избран за домакин на XXI олимпиада. С „машината на времето“ преди 30-40 години ни връща проф. Павел Азълов, първият ръководител на национал-

да се стигне през 1985 г. до първата национална олимпиада. Именно натрупаният практически и организационен опит през тези години в българските училища и университети дава повод да се стигне до предложението за организиране на международна олимпиада, направено от акад. Благовест Сендов (тогава председател на БАН) пред ЮНЕСКО.

За ролята на пловдивските информатици в това начинание е най-добре да цитираме проф. Азълов: „Имах пълното съдействие от страна на директора на ОМГ Кирчо Атанасов и колегите

ВЪЗПИТАНИК НА ЮРИДИЧЕСКИЯ ФАКУЛТЕТ УСПЕШНО ЗАЩИТИ В ГЕРМАНИЯ ДОКТОРАНТУРА С БЪЛГАРСКА ТЕМА

Проф. д-р Емилия ДРУМЕВА

Докторска дисертация на българска тема беше успешно (оценка magna cum laude) защитена в Юридическия факултет на Хумболтовия университет, Берлин. „Европеизиране на българското конституционно право във връзка с членството на България в Европейския съюз“ е темата на докторската работа на Мария Дечева - възпитаник на Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Изследването е на немски език, обхваща 400 страници и е извършено на основата на немския научен опит.

Хумболтовият университет, който чества 200-годишен юбилей, е един от най-престижните държавни германски университети. Научен ръководител на работата е проф. д-р Улрих Баттис, водещ германски юрист с богат международен опит,

Мария Дечева (в средата) минути след успешната защита на докторската си дисертация прие поздравите на проф. д-р Улрих Баттис, проф. д-р Кристиан Томушат, посланик Иво Петров и проф. д-р Емилия Друмева

ръководител на катедрата по публично право в същия университет, директор и член на ръководствата на редица научни институти.

Дисертацията на д-р Дечева е много високо оценена: проф. Баттис подчертава

прецизната, систематична и критична юридическа работа; научната разработка ще е от полза както за теорията и практиката в България, така и общо за разширяването на Европейския съюз на Балканите.

Проф. д-р Кристиан Томушат, изтъкнат специалист по европейско и международно право, определя в критичния си анализ дисертацията като солидна и прецизна. Работата, според него, е придобила съвременен характер и на наръчник, и към нея в бъдеще ще посяга всеки, който се интересува от темата.

Докторантската стипендия от Берлинския Сенат направи възможно написването на този труд, който предстои да бъде издаден от престижно специализирано правно издателство (NOMOS) в Германия.

При защитата на дисертацията в Берлин присъстваха конституционалистът проф. д-р Емилия Друмева – преподавател по Конституционно право в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“, и г-н Иво Петров – посланик на Република България в Германия.

от стр. 6

се случиха и някои „български работи“, които сподели доц. Асен Рахнев – заместник-председател на Националния организационен комитет: „Използвам случая да благодаря на всички, които дадоха своя принос за осъществяването на тази олимпиада и които останаха в страни от вниманието на медиите, но без които тя не би могла да се случи. Защото олимпиадата стана възможна благодарение на тях, а не на хората под прожекторите.

Отварям една скоба, не от любов към негативното, а за да е ясно кое е същественото в един такъв форум и да се избегнат в бъдеще грешките. В образованието и науката има много политика, но политиката не трябва да доминира над тях. За съжаление, председателят на организацион-

XXI олимпиада по информатика...

ния комитет Кирчо Атанасов във времето, когато трябваше да се решават организационни проблеми, се занимаваше с политически дела и избори и де факто през този период организационният комитет не работеше. Енергията на Атанасов отиде в свирката на локомотива, за да се превърне в политически дивиденди. Това накара другият заместник-председател – доц. д-р Красимир Манев, да се откаже. Накрая все пак го убеди хме да се върне. И екипите на тримата заместник-председатели – третият беше Ивайло Старибратов, спасиха олимпиадата, защото тя наистина беше пред провал. Само ще изброя няколко факта: 10-15 процента от 600-те компютъра не работеха, някои от тях

бяха в напипно състояние, дисковата им памет беше 70 GB, програмистите разбират за какво става дума; мониторите трептяха – буквално беше цветомузика в панаира; на рекламните химикалки пишеше 41-ва олимпиада, а и още много неуредици могат да се споменат. Всичко това струваше няколко безсънни нощи за доста хора.

Затова още веднъж искам да благодаря на всички, а на някои и поименно – благодаря на хората от техническия комитет, на админите, на квесторите, които са студенти от ФМИ, на колегите от факултета (на някои от тях се наложи да им прекратят отпуските), на екипите от панаира, на гидовете. Благодаря на официалния преводач на

олимпиадата Иван Шотлеков, който направи страшно много, а накрая спаси и церемонията по закриването. Благодаря на Ангел Гаров от Ейнджъл Софт, който отговаряше за мрежата – бивш олимпиец, подготвян от мен и Коста Гъров. Благодаря на спонсорите и специално на колегата доц. Андрей Захариев, който осигури минерална вода за участниците, защото, представете си, такава не беше предвидена. Благодаря на колегите от ФМИ на Софийския университет, с които се сработихме много добре още на балканиадата през 2004 г. С усилията на тези хора състезанието се случи, а олимпиадата е състезанието. И то премина перфектно.”

Следващата олимпиада ще се проведе в Онтарио, Канада.

„Пловдивски университет“

РАЗГОВОР С ДОЦ. Д-Р ВЛАДИМИР ЯНЕВ ЗА ПРЕПОДАВАНЕТО И ЛИТЕРАТУРАТА

- Доц. Янев, какво Ви носи преподаването?

- За нищо на света не бих сменил професията си. Работил съм единствено това – младо даскалче в родопските градове Неделино и Златоград; след това гимназиален учител в родния ми Пловдив; асистент и прочее в университета. (Въобще не мислех да ставам преподавател, имах други предложения към края на следването ми в София, но още при първия урок като студент практикант си казах: „Това и нищо друго!“). За секунда не съм съжалил за избора си. Макар че след неуспешни часове съм се чувствал като героя на Ъпдайк в „Кентавърът“ – със стрела в кървящата ахилесовата пета.)

Хайде сега по-конкретно на въпроса: преподаването ми носи усещането (може би илюзията), че съм необходим, че литературата ме свързва с хората. Професията ми дава онова, което Сент Екзюпери нарича с близка ми старомодност „разкоша на човешкото общуване“. В аудиторията се случва всичко, което ми се иска да се случва извън нея, но е някак по-интензивно и по-изненадващо. Включително и заради това, че там никой няма да ти каже: „Стига с тая литература! Има и по-важни неща...“ Аз лично не съм наясно с по-важните неща, въпреки че винаги съм твърдял – литература, която е само литература, изобщо не е литература. (Тя е литература в лошия смисъл, за който говори Верлен: „Останалото е литература“. Или Вапцаров: „Останалото е измама“.) Обичам игрите (и тези на сюрреалистите), но не и играта на стъклени перли. Литературата и общуването, което предлага, е концентрирано битие, свръхбитие, умножаващо същностите. Говориш, слушаш как говорят и изненадано откриваш – светът е станал друг: по-умен, по-добър. Поне за малко, поне илюзорно.

Определете това като симулакр, но не е точно така. Колко

пъти ми се е случвало да си казвам и аз като добрия стар Шкловски, че не разбирам какво е литературата. Оттук започва някакво ново, друго разбиране, прашят границите, сричат се понякога,

заставате пред плашещата безграничност, усещате самонарастването на логоса, за което е говорил още Хераклит. Разбирате колко е прав Барт, когато казва, че произведението не е притежател, а производител на смисъл. И вие сте работници в тоя завод на смислите... Страшна работа е, необяснимо изживяване.

- За вас лично кое е по възбуждащо днес – да преподавате или да пишете литература?

- Никога не съм ги делил. Много от идеите, които съм излагал писмено, са ми хрумвали в процеса на преподаването, на общуването с хората. Това е напълно естествено – преподавателският и писмовният процес имат сходна диалогична природа.

Никак не ми доставя удоволствие свършването на часа или на ръкописа. Това е временна смърт на общуването. Тази неудовлетвореност, че не си казал, че не са ти казали, че не си написал всичко онова, което в момента на говоренето и писането ти се е струвало толкова важно, умно, добро... Какво пък: идва часът на редактирането! Голяма игра е... Игра, която според един известен израз е по-съвършена от живота. Може пък наистина играта да е по-съвършена от живота /ти/. Него не можеш, нямаш нравственото право да го редактираш. Поне внимавай останалата му част да я изиграеш мъничко по-добре. Преподаването, писането...

Доц. Владимир Янев

Често на път за аудиторията или преди започването на писането съм си казвал думите на актьора Кин: „Е, стара кранто, да вървим да мъчим своя Шекспир“. Малко си ги преиначавам

поякога: „Е, стари Владо, да вървим да мъчим своя Янев“. Дано не измъчвам съвсем студентите и читателите.

- Какво бихте посъветвали хората, решили да кандидатстват и учат филология в ПУ „Паисий Хилендарски“?

- Нашите възрожденци са наричали филологията „любословие“. Да обичаме словото с тайната, ама много тайната надежда, че то ще ни обикне, ще ни се отдаде. Безнадеждна надежда е тая... Казвам, че в университетската филология има чудесни преподаватели, че от тях при желание могат да се вземат много неща, които не са от полза за копанката, за лесното живеене. Филологията не е кокошкарник, във филологията птиците са в свободен полет. Искаш ли да четеш книги, а не кодекси; да обичаш, а не да съдиш – любословие, разбира се. Много важно, че идеалният край на Гутенберговата галактика, че температурата на днешния свят е „451 градуса по Фаренхайт“. Ние сме островът на хората-книги. Истинският остров на свободата.

- Какъв трябва да бъде един курс или семинар, за да бъде той привлекателен за студентите?

- Различен. Изненадващ. Освобождаващ от прагматиката. Подчинен на граматиката на фантазията. Това се постига с много труд, с много четене и мислене. Студентите трябва да разполагат с програми, библиографски справки, информа-

ция, за да изненадват преподавателя със знанието и въображението си. Идеално и утопично звучи, но „утопиите само дават цел“ е изписал Пенчо с бастуна си по коравите ни български тикви.

- Семинарите и ползата от тях в университета?

- Винаги водя семинарни занятия, а не само лекционен курс. (Друг е въпросът, че опитвам събеседване и по време на лекции.) Но семинарите трябва да са със значително по-малък брой на студентите – по пет-шест в група. На този етап това не е възможно, което прави невъзможна индивидуалната работа с всеки студент. От това страда образователният процес, няма интензивна натовареност на младите хора, които точно поради издръжливостта на възрастта си могат да понесат много повече от това, което се изисква. Общо-взето – работата е оставена на самотек. Въпросът обаче опира и до ясни социални перспективи пред любословите. Днес те не са ясни и не са перспективни. Живеем във време на „хората с тесни чела и широко отворени джобове“ (Вазов), неграмотността и нравственото безхаберие доминират. Светът по начало не е добра територия за интелигентния човек, а с тържеството на медиите, угаждащи на масовия и невъзпитан човек – хептен... Извинявам се за отклонението от въпроса.

- Ако имате правомощия на ректор, какво бихте променили?

- Нищо не бих променил, защото никога не съм искал да имам правомощия на началник. Нямам намерение да променя света, а да не изменям на себе си. Последното ми дава правомощията да се променям, да търся различното у себе си и у другите, да не свиквам със себе си и с тях, защото така е скучно. Трябва да се изненадваме. Изненадването е в основата на интригата при общуването.

ЗА ПРЕВОДИТЕ БЕЗ ПРАВО НА ПОДПИС

Петя КОЛЕНЦОВА

Въпросът за преводаческата работа без право на подпис, поставен от османистката акад. Вера Мутафчиева в автобиографичната ѝ книга *Не/Бивалици*, най-пълно ни се изяснява щом се запознаем с професионалния път на чешките преводачки Алена Максова (1920), Хана Райнерова (1921–2007) и българистката д-р Дана Хронкова (1930). В сферата на българската литература в чешки преводи ме въведе българистката д-р Дана Хронкова през 2005 г. в Прага. Тогава имах възможността да видя преводачката Алена Максова, а тя успя да ме потопи в интересния свят на преводаческата дейност чрез живия си разказ, проведен пред младите българисти и мен в сградата на Карловия университет.

Съдбите на преводачките Алена Максова, Хана Райнерова и д-р Дана Хронкова са пряко повлияни от събитията след Пражката пролет. Описани са от самите тях в книгата на Величко Тодоров и Емил Басат "Чешки триптих. Образи на българската литература в профил и анфас". След преломната 1968 г. в българския печат на страниците на в. "Литературен фронт" започва да се появява недостоверна, манипулирана информация за ситуацията в Чехословакия. По този повод 27 изтъкнати българисти изпращат „Отворено писмо“ до в. "Литературен фронт", до СБП и до Съюза на научните работници в България, в което заявяват, че не желаят българската общественост да се информира с неправдива информация. ЦК на БКП чрез посолството ни в Прага изисква списък на чехословашките българисти, подписали писмото. На „Отвореното писмо“ те получават ЗАТВОРЕН абсурден отговор. След това биват уволнявани, препращани към непрестижни работни места, които по никакъв начин не отговаряли на квалификацията им. На преподавателите се забранява да преподават, а на преводачите да превеждат. Максова, Райнерова и Хронкова са сред подписалите писмото преводачи и българисти. Идеологическата цензура сблъсква всяка от тях с тежки изпитания, в резултат на които им е отнето или ограничено правото да подписват своите преводи. Това обстоятелство е причина за появата на две нови понятия: „покри-

вач“, чието име е заменяло действителния преводач, и премълчаван преводач. Друг важен аспект на превежданите от Максова, Райнерова и Хронкова произведения е, че някои от тях са се възприемали от чешкия читател като протест срещу комунистическия режим – например *Lavina* (*Лавина*) от Блага Димитрова – преведена от Алена Максова, но излязла през 1976 под името на Дана Хронкова, *Sultáni a diplomati* (*Случаят Джем*) от Вера Мутафчиева – преведена от Максова, но публикувана през 1976 г. под името на Прокоп Макса, *Lazařina* (*Лазарица*) от Йордан Радичков – преведена на чешки от Хана Райнерова и издадена през 1978 г., поемата *Září* (*Септември*) от Гео Милев, преведена от българистката Дана Хронкова през 1973 г. Телевизионната интерпретация на поемата звучи изключително актуално за 1976 г., съдържайки намеци срещу тоталитарното управление и политическата власт.

Това, което откроява преводачките Алена Максова, Хана Райнерова и д-р Дана Хронкова, е изборът на произведения за превод, който правят. Оставяйки верни на стойностната българска литература, в последствие се оказва, че тя изгражда доброто си име в Чехия до голяма степен благодарение на техните преводи. Всяка една от тях има предпочитан жанр. Силата на

„Защо не чуετε, скъпи млади автори, що е било да работиш перфектно без право на подпис! Как да не се гордея, че ме е представила тъй надарена тълмачка“

Вера Мутафчиева, *Не/Бивалици*, Книга Четвърта

Максова е в превода на интелектуалните романи на автори като Блага Димитрова, Вера Мутафчиева, Димитър Димов и др. Максова въвежда и превежда разказите на Николай Хайтов. Важен и любопитен е фактът, че *Tabák* (*Тютюн*) в Чехия е издаден в първоначалния си вариант, без добавените 250 страници, въпреки натиска от българска страна да се преведе допълненото издание. Първото издание на чешки е през 1961 г., а последвалите две издания през 1973 г. и 1977 г. В предговора на библиографичното издание „Българската художествена литература в чешки преводи 1825 – 1980“ българистката Дана Хронкова прави пълен обзор

на ролята на българската литература в чешка среда. Предговорът сочи, че интересът, който предизвиква романът *Тютюн*, подтиква и превеждането на драмите на Димитър Димов, които са приети много добре от чешката театрална критика. Историческите романи, преведени от Хана Райнерова през 60-те години като *Železný kahan* (*Железният светилник*) и *Prespánské zvony* (*Преспанските камбани*) от Д. Талев (издадени на чешки през 1961 г.), *Den poslední* (*Ден последен*) от Стоян Загорчинов (издаден през 1964 г. и 1976 г.), както и следващият роман от Загорчинов *Svátek v Bojaně* (*Празник в Бояна*) – издаден през 1968 г. – разширяват представите на чешката аудитория и утвърждават обратната традиция на българската историческа проза. Но тези книги повлияват чрез качествата си много повече – правят историческия роман един от най-издавани-

те жанрове през 70-те години на XX век в Чехословакия. При Райнерова е ясно изразено предпочитанието към историческите романи. Сред преведените заглавия се нарежда и *Přelom* (*Време разделно*) от Антон Дончев, с две издания през 1972 г. и 1973 г. Преводът на драми е другата ѝ голяма слабост и предимство. На нея дължим факта, че Радичковите драми се радват на читателски интерес в Чехия. Всъщност само от 1968 г. до 1990 г. Райнерова успява да преведе 13 драми и 12 исторически романа, включително и *Zápisky o bulharských povstáních* (*Записки по българските въстания*) от Захари Стоянов. Показателен за нейната личностна и професионална устойчивост е фактът, че дори забраната драмите, преведени от Райнерова, да се поставят на сцена, не я спира да ги превежда. Моралната награда за нея идва с *Mela* (*Суматоха*), обрала театралните награди при поставянето ѝ пред чешката публика. Разбира се, без да става ясно на журито, че преводачът на *Суматоха* е именно Райнерова.

Хронкова предпочита да превежда поезия. Антологията *Jízní vítr* (*Южен вятър*) от 1974 г. съдържа преведени стихове на Дора Габе, Елисавета Багряна, Атанас Далчев, Валери Петров, Блага Димитрова, Любомир Левчев и др. Самостоятелно превежда сборника *Den hněvu* (*Ден на гнева*), който съдържа избрана част от творчеството на Гео Милев. Издаването му през 1973 г. е съпътствано от редица перипетии. Българистката води смели битки за достойното представяне на нашата литература в чешката културна среда.

Подвижната ДНК ни прави различни?

Молекулярната биология е много бързо развиваща се наука – често това, което изглежда непохватим постулат днес, утре вече се поставя под съмнение. Допреди 10-20 години например учените смятаха ДНК за практически неизменна основа на наследствеността, която е еднаква във всички клетки и практически не се променя през целия живот на индивида. Въпреки че основните „нарушители“ на тази „догма“ – подвижните елементи (транспозони) са открити още през 40-те години на 20. век, тяхното съществуване изглежда на учените толкова невероятно, че до края на 80-те години научната общност отказва да повярва в тяхното съществуване.

Какво са подвижните елементи? Те са различни по дължина последователности ДНК, които могат да се преместват от едно място на друго в самата ДНК молекула, като се изрязват или копират и като се размножават. Наричат ги „подскачащи гени“, „егоистична ДНК“ и др. Някои от тях приличат на вируси, но за разлика от вирусите подвижните елементи не могат да напускат клетката и да атакуват други клетки. Една от най-големите изненади при разчитането на човешкия геном беше, че почти половината от него се състои от копия на подвижни елементи. Картината е същата при всички живи организми – досега няма открит организъм без подвижни елементи в своя геном. В последно време учените все повече осъзнават, че подвижната ДНК е играла огромна роля в еволюцията и вероятно без нея живите същества не биха били това, което са.

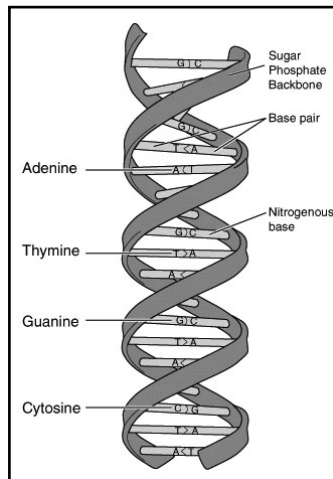
Едно скорошно откритие показва, че подвижната ДНК може би е замесена дори и във формирането на нещо толкова основно за нас – човешката индивидуалност. В броя от 31 август 2009 на

авторитетното списание *Nature* американски биолози публикуваха интересно откритие – те доказват експериментално, че по време на развитието на човешкия мозък в клетките, които дават начало на нервните клетки (невроните) протича активиране на подвижни елементи – транспозони от типа L1. Те се размножават активно и се вграждат в различни участъци от генома на бъдещите неврони. В резултат на това клетките в мозъка дори на един и същ човек се оказват генетично разнородни! (а какво остава за различните хора...) Преместването на транспозоните влияе на активността на другите гени – някои от тях намаляват активността си или дори престават да работят, други се активират... В крайна сметка това може да повлияе върху работата на целия мозък. Възможно е това да има връзка с уникалността и разнообразието на личностите.

Традиционно се смята, че върху развитието на мозъка (и на човека въобще) влияят две групи фактори – генетични (гените, наследени от родителите) и външни, т.е. условията, в които протича

развитието – среда, контакти с другите, обучение – личният опит в най-широк смисъл. Генетичните фактори се смятат за неизменни през живота на личността, докато външните са твърде изменчиви. С тях се обясняват примерно различията между еднояйчните близнаци.

Така наречените соматични мутации – мутации в отдел-

ни клетки на организма, които не се предават в потомството – са известни отдавна, но тяхната роля в различните части на човешкия организъм, включително и в мозъка, се смяташе за незначителна. На практика се приемаше, че всички нервни клетки имат еднакви геноми. Статията на американските биолози в сп. *Nature* обаче е на път да опровергае това виждане и прибавя още измерения към причините за многообразието на човешките личности, характери и начини на поведение.

Транспозонът L1 е един от най-разпространените – в човешкия геном има около 600 000 негови копия. За разлика от много други подвижни елементи, които са мутирали и вече не могат да се преместват, L1 е активен – той може да премества свои копия в различни участъци на генома. Когато ново копие на транспозона се вгради в дадено място в ДНК, това обикновено оказва влияние върху работата на съседните гени – тяхната активност намалява или се увеличава, а може и напълно да ги извади от строя. По

принцип „скоковете“ на подвижните елементи винаги внасят елемент на хаос в работата на генома. Затова клетките имат различни молекулярни механизми (например т.нар. метилиране), с които държат под контрол подвижните елементи и не им позволяват да скачат безконтролно из ДНК.

В хода на експериментите се установява, че в един кратък период (примерно няколко денонощия) от развитието на нервните клетки контролът върху транспозоните L1 отслабва и те започват активно да се придвижват и размножават. Преди и след този период на „контролиран хаос“ не се наблюдава активност на подвижни елементи L1 – тяхната активност е блокирана от клетъчните системи. Всичко наведнага на мисълта, че в един точно определен етап от развитието на нервната тъкан развиващият се организъм напълно целенасочено позволява на транспозоните L1 да се активират и да се вграждат в различни места, създавайки генетично многообразие.

Авторите правят опити за количествен анализ на явлениято и откриват, че в сравнение с други тъкани (напр. сърцето и черния дроб) в мозъчната тъкан се наблюдава впечатляващ брой нови модификации – около 80 на неврон!

Разбира се, авторите не смятат, че хипотезата им е доказана окончателно. За истинско доказателство те приемат бъдещото секвениране (определяне на ДНК последователността) на геномите на индивидуални мозъчни клетки и сравняването им с геномите на клетки от други тъкани и органи, което ще разкрие колко и какви премествания на подвижни елементи наистина се случват в мозъка. Докато това високотехнологично изследване не бъде извършено обаче, не пречи да поразсъждаваме – какво би могло да означава, защо е необходимо и как е било възможно да се случи в еволюцията – човешкият мозък да се състои от клетки мутанти...

**Материалите подготви:
д-р Евелина ДАСКАЛОВА**

ЗА ПРЕВОДИТЕ...

➔ от стр. 9

След дълги уговорки успява да издейства разрешение да преведе романа от Вера Мутафчиева *Pasjans pro dva* (Белот на две ръце). През август 2000 г. Хронкова е отличена с най-високото държавно българско отличие – орден „Стара планина“ първа степен за извънредно големите й заслуги за изследване и популяризиране на българската култура и на най-новата българска литература в областта на поезията и драматургията.

Сладка и изключително трудна изглежда работата на превод-

дача. Отговорна също. От една страна той се явява в ролята на съавтор на творбата, която превежда. Сякаш създава завършено произведение още веднъж и му дава нов живот. Преводачките Максова, Райнерова и д-р Хронкова дават нов живот на репрезентативните страници на българската литература, представяйки ги на чешката публика, въпреки абсурдите на времето, в което живеят.

**Очаквайте в следващ брой
интервю с д-р Дана Хронкова.**

Източник: Nicole G. Coufa et al. L1 retrotransposition in human neural progenitor cells // *Nature*. 2009. V. 460. P. 1127–1131.
<http://elementy.ru/news/>

„Еразъм не е обикновена студентска програма – Еразъм е твоята програма“

Призив, породен от една изживяна печта

Цветелина МАНТАРОВА – Психология, IV курс

Студентството не е просто етап от нашия живот. Студентството е привилегия за тези, които с труд са си извоювали място в академичното пространство и гордо присядат зад университетската скамейка. Доказателство за този период на развитие и възможност за усъвършенстване на човешките умения, знания и социализация е международната студентска програма „Еразъм“.

За мен - едно обикновено момиче от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, все още търсещо своето място в света, стремящо се и отпиващо с пълни шепи от богатството на живота, и жадно за развитие в сферата на психологическата наука, тази програма беше прекрасен шанс да се докосна до един нов свят. Всеки млад човек в своя жизнен път се стреми да открие тайна карта с път към заровено на някой самотен остров съкровище. И това не е просто глуповата легенда, защото аз намерих своето съкровище. Картата ме отведе до крайна дестинация Антверпен – градът на диамантите.

И така започна малкото ми „Еразъм“ пътешествие – стегнах куфарите, изпълних сърцето си с надежда, очите с очакване, и достигнах целта. Сега, когато това невероятно прекарване е зад гърба ми, имам толкова много за разказване, толкова много спомени, запечатани в сърцето ми, толкова незабравими моменти и много, безброй много снимки.

Градът, който беше мой дом в продължение на четири незабравими месеца, се казва Антверпен и се намира в сърцето на Белгия. Както вече споменах, това е градът на диамантите, в който магазините за скъпоценни камъни са толкова много, че поради големия им брой част от тях са поместени в обикновени малки магазинчета, тип нашенските гаражчета. Но Антверпен не заслепява само с това: той е мозайка от величествени катедрали, пропити с духа на средновековни замъци, с които приказките за красивите принцеси

и храбри рицари оживяват; от хиляди сгушени къщички, запазили архитектурата и духа на Барока със заострени нагоре към слънцето и Бога покриви; от многовековни градчета, заобиколени с километрични канали, по които плават множество лодки, чиито пасажери са туристи от цял свят, влюбени двойки и усмихнати деца.

Но, разбира се, най-прекрасно от всичко са не старинните постройките, огромните паркове, точността на автобусите и аромата на хрупкавите белгийски вафели /гофрети/ и хмела, разнасящ се из въздуха от многобройните бирени фабрики, дивните фонтани и огромни музеи, а жителите на самия град. Аз успях да се докосна до прекрасната душевност, дружелюбност, отзивчивост и чувство за хумор на белгийците.

Международните координатори на програмата в Белгия, Карен и Кун, бяха не просто академични съветници с претърпани с документи бюра – те бяха приятели на цялата многоцветна палитра от интернационал-

ни студенти, с които имах прекрасния шанс да се запозная. Те поддържаха постоянна връзка с нас, грижеха се за нашето удобство, изпълняваха всеки наш каприз или прищявка, караха ни да се чувстваме като у дома си. Дори и сега, въпреки

ността на унгарците, чувството за хумор на поляците, острия ум на словенците, спокойствието на португалците, доброжелателността на холандците и чаровността и приятелския нрав на вече много мои белгийски приятели – както студенти, така и преподаватели.

Карен и Кун често организираха тържества в наша чест, а от своя страна университетската студентска организация подготвяше различни развлекателни мероприятия и специални „Еразъм“ партита, които ни зареждаха с емоции и ведро настроение, предоставяше ни талони за безплатна храна и напитки, различни спортни дейности и екскурзии из страната на достъпни цени.

Специална изненада за нас беше и когато на едно от празненствата запознах всеки интернационален студент с друг белгийски, на който ние можехме да разчитаме за всичко, да задаваме свободно всякакъв вид въпроси (като започнем от „къде е най-известният клуб в града“ до „от къде да си наемем колело“), да излизаме заедно и да се забавляваме, като отново университетът поемаше част от разходите.

Още първата седмица Карен и Кун ни бяха наели екскурзовод, който разведе цялата група из непознатия дотогава за нас град и ни разкри неговото величие, разказа ни за неговото основаване и многовековна история, разведе ни из най-забележителните места и сгради, катедрали, улици и площади. А друга привилегия, от която нямаше как да не се възползваме, беше посещението на голям брой музеи из половин Белгия, само за 1 евро, както и транспортни карти на ниски цени, с които също така пътувахме из цялата северна част на страната напълно безплатно.

БЪЛГАРСКИЯТ СТУДЕНТ - ДНЕС И УТРЕ

Станислава ЗДРАВКОВА

Студентът винаги е бил и ще бъде водеща фигура в съвременното българско общество. Нещо повече, обединят ли се около една обща кауза, студентите постигат целите си. Младите днес търсят знания, а утре ще се пръснат във всички сфери на живота, търсейки призиванието си. И за да разберем какъв ще бъде университетският възпитаник на бъдещето, необходимо е да познаваме лицето му от днес. Ето няколко щриха.

Най-голямото откритие в света е това, че хората въобще имат качествата и способността да правят открития. Оказва се обаче, че за студентите по археология в страната те са нещо обичайно. През това лято бургаски студенти, заедно със своите преподаватели, откриха бронзова монета на римския император Антонин Пий, погребение на тракийски воин и татарска монета, свързана с управлението на Светослав Тертер. Това е само част от многобройните заслуги на студенти в областта на науката.

Студентът Божидар Стефанов стана много известен тази година, след като заяви, че дрежите на бъдещето ще се почистят сами. Противно на всички очаквания, в бъдеще нашите перални изобщо няма да използват вода и прах за пране. В тях ще има ултравиолетови лампи и дрехите ще се почистват само със светлина. Божидар е само на 21 години и е студент по компютърна химия в СУ „Св. Климент Охридски“. Работи в лабораторията по нанотехнологии на университета и беше сред

финалистите за България в конкурса „Лаборатория за слава“, който се организира от Британския съвет. Божидар е пример за това как щом човек има силно желание и воля за знания, той може да превърне на пръв поглед невъзможното в истина. Това показаха и студентите от ПУ „Паисий Хилендарски“, след като спечелиха битката за построяване на университетско общежитие върху земя, която през 2009 г. бе обявена за продан. Те доказаха, че заедно студентите са по-силни.

Студентът на двадесет и първи век е откривател и създател на различни периодични издания, литературни текстове, радиа, изложби и пиеси. В този смисъл той е творец на нашата съвременна култура. Култура, която ще пусне своите корени днес, но ще даде плод утре. Само творческата личност е достатъчно силна, за да се бори с мизерията, глада и студа и да продължава да твори. Такива са студентите. Принудени са да живеят при тежки условия, в стари общежития. Принудени са да съжителстват с хора, с които не винаги се разбират, и за капак на всичко това все по-трудно става кандидатстването за студентски общежития. Малцината, избрани с най-висок успех, се чувстват щастливи, но живеят в страх какво ще стане, ако догодина не успеят да покрият необходимия бал. И отново прави чест на студента, когато заговори за мизерията с любов, а пита ли го

защо, ще ти отговори скромно с думите: „Заради науката“. Ех, науката! Понякога се питам, звучи ли наистина толкова величествено тази дума, щом погледна Студентски град? Питам се: това градът на студента ли е, или на строителството, дискотеките, нищетата и бездомните кучета? Но отговорът е само един и той е на жадния за знания човек. Само той има правото да даде думата си по този въпрос или казано по друг начин; „Силата е във ваши ръце!“ И наистина можем да се убедим в това. Много студенти днес сами правят ремонти, които излизат сред-

но по 800-1000 лв. за една стая. Така кошмарните общежития заприличват на сгради за живеене. Дали наистина си заслужава този начин на живот? О, да! Не случайно всеки втори човек на планетата, завършил висше образование, ще ви каже, че от този период в живота си пазят едни от най-скъпите спомени. Това е така, защото студентският живот наистина не е за изпускане, но в него влизат не само дискотеките, кафетата и лудите купони, но и възможностите, които се предлагат на младите за бъдещото им развитие.

Но нека не забравяме едно голямо предимство на студентите днес и това е техният хумор. Способността да живеят на пълни обороти, да приемат всеки неуспех с усмивка ги прави силни и уверени в себе си. Доказателство за това са безбройните студентски бисери, разкази и

вицове. Няма истински студент, който да не е изпитвал страх от свой преподавател и поне веднъж да не е разказвал някоя страховита история за доцентите и професорите си. Това ми напомня за следния студентски виц, който обяснява защо няма място за притеснение:

Как студентите от различни курсове се държат на изпит:

1-ви курс: Професорът стои с разгърнат вестник. Студентът преписва от пищов. Професорът рязко сваля вестника, а студентът бързо скрива пищова.

2-ри курс: Професорът - в същата поза. Студентът спокойно преписва от пищов. Професорът бавно сваля вестника, а студентът бавно прибира пищова.

5-ти курс: Професорът - в същата поза. Студентът е отворил учебника и преписва от него. Професорът бавно сваля вестника. Студентът (укорително): „Професоре!!!“

Професорът (виновно): „О извинете!“ И отново се закрива с вестника.

Но каквото и да кажем за българските студенти, то едва ли ще е достатъчно. Определено има какво да научим от тях. Хубаво е, че все повече млади хора днес искат да учат. Точно от това има нужда нашето общество - от хора, които имат ясни цели в живота си, стремят се към науката и успеха. А какъв ще бъде студентът на бъдещето? Студентът на бъдещето ще бъде тяхно продължение и много по-различен, но със сигурност ще продължи да бъде важен фактор за развитието на страната ни.

→ **от стр. 11**

Университетът и преподавателите в него бяха наистина върха. Беше удоволствие да присъстваш на лекции, да се срещаш с професионалисти от психологическата област. Отношението на лекторите към нас беше прекрасно. Но най-голямо впечатление ми направиха неформалните отношения, които поддържахме. При тях академичното и официално обръщение с титли беше табу - за нас те бяха просто Карен, Ян, Елсие, Кун, Нортие и др.

Още на първата лекция преподавателите вече знаеха имената ни и с нетърпение очакваха да им разкажем за нас, нашите страни и очаквания от престоя

„Еразъм не е обикновена...

ни в Антверпен. Те поддържаха постоянен контакт с нас, съобщаваха се с различното ни ниво на владение на английския език, питаха ни за трудности, помагаша, вмъкваша умело шеги и ведро настроение в часовете. В някои от курсовете, които следвахме, имахме и много практически упражнения, работехме в групи не само с другите интернационални студенти, но и с белгийските, ходихме на посещения в различни институции, за да видим в действителност как работят психолозите от различни психологически полета. Сред най-незабравимите визити за нас ще останат тези в Психиа-

тричен център „Сент Норбертус“, Агенция за набиране на персонал „Асенто“ и Училищен център „Вейнехем“. Там наши лектори бяха практикуващи психолози, от чийто опит можехме да черпим с пълни шепа.

Друго удобство, с което разполагахме, беше да имаме свои собствени имейли, в които преподавателите ни изпращаха презентациите на вече проведените уроци, предавахме възложението ни работи за самостоятелна подготовка и получавахме информация за различни важни събития и празници, осъществявахме връзка с останалите интернационални студенти.

Тази програма ми даде опит, който от никъде другаде не бих могла да получа. Тя дори все още ме дарява с усмивка, когато се замисля и неволно се замечта по прекрасните дни, изживени в Антверпен.

Мили студенти, не пропускайте тази великолепна възможност, грабете от привилегиите на студентския живот колкото можете, възползвайте се от този шанс. „Еразъм“ наистина си заслужава!

Пожелавам Ви скоро Вие да сте на моето място и да запечатате на обикновен, но пропит с емоции и нестихващ пламливост своето малко пътешествие, изпълнено с удовлетвореност, любов и сбъднати мечти, изживени по програма „Еразъм“.

Успех!!!

Загадки на историята: ЖИВЯЛА ЛИ Е АНАСТАСИЯ РОМАНОВА В БЪЛГАРИЯ?

Д-р Димитър НЯГОЛОВ

На 17 юли 1918 г. в Екатеринбург са разстреляни руският цар Николай II и цялото му семейство. През 1991 г. останките на Романови са екзумирани и започва идентифицирането им. По данни на френското списание "Експрес" чрез сравнителни генетични изследвания са разпознати костите на царя, царицата и на три от дъщерите им (Георги Гировски, в. "Труд", бр. 8/11 януари 1993 г.). Не са намерени останките на две от царските деца – на царевича Алексей и на княгиня Анастасия. Алексей е роден през 1904 г., а Анастасия – през 1901 г. (Българска енциклопедия, Н.Г.Данчов и И.Г.Данчов, София, 1936 г.).

Съпоставяйки рождените дати, спомените на възрастните жители от с. Габарево, както и данните в общинските и църковни регистри, предлагам на читателите предположението си, че Анастасия и Алексей са завършили живота си в това казанлъшко село. По-нататък в изложението ще представя и друг важен мотив за възникването на тази версия.

През 1922 или 1923 г. в с. Габарево пристигат, предполага се от Турция, трима белоемигранти с войнишки шинели: д-р Пьотр Александрович Алексеев (наричан по-късно Петър Алексиев), роден на 15 януари 1884 г., който е назначен за участъков лекар в селото, Елеонора Албертова Крюгер, 24-годишна от Петербург, и млад мъж, известен като Георги (Жорж) Павлович Жудин.

Елеонора д-р Петър Алексиева, както е записано в регистъра, е починала на 55 годишна възраст на 20.07.1954 г., а Георги (Жорж) Павлович Жудин е починал 30-годишен от туберкулоза през м. декември 1930 г. И двамата са погребани в старото гробище на Габарево, което сега е превърнато в парк.

Хората от възрастното и средното поколение на Габарево помнят д-р Петър Алексиев и неговата спътница, която почитателно наричат г-жа Нора. Винаги е впечатлявало странното им съжителство, криещо тайни от миналото, преди идването им в селото.

Д-р Алексиев е изключително трудолюбив и загрижен за пациентите си лекар. По всяко време на денонощието обикаля болните от селото. Добре дошъл е във всеки дом и без да има болни. Обича компаниите, в които участва винаги сам,

походка, която карала селяните да застават почитателно и да ѝ сторват път, да спират стадата и каруците си, за да премине тя, придружена от красивото си куче Марон. Такава порода не се срещала в Габарево – едро, с гладък косъм, клепнали уши, широка муцуна, кафяви петна

топче от кафеникав калъп, подобен на калъп домашен сапун. Скоро след поемането на топчето се успокоява, става весела, ръцете ѝ спират да треперят и урокът продължава.

През м. септември 1944 г., когато в България влизат съветските войски, г-жа Нора изпада в паника. При преминаването на войските край селото тя се скрива вдън земя. Етажът на здравната служба, където живеят с доктора, дни наред е заключен, тя не се среща с никого, дори и докторът не влиза при нея, а спи в кабинета си. Прозорците са затъмнени с плътни пердета.

Но най-странно е отношението ѝ към д-р Алексиев. Отношение на господарка към слуга. Никой никога не споменава, че са живели като семейство, като мъж и жена. Тя се отнася с пренебрежение към него, често го ненавижда и обижда. Ученици понякога го заварват да се храни на стълбището на здравната служба и чуват разярените ѝ крясъци. Друг път, когато е в добро настроение, нарича доктора Петрушка.

Д-р Алексиев се отнася към г-жа Нора винаги почитателно. Той сякаш се страхува от нея. Страхопочитание, характерно за слугата, за роба. След смъртта на г-жа Нора, той ходи редовно на нейния гроб. Интересен е следният епизод: в една компания, години след кончината на г-жа Нора, един от присъстващите по невнимание счупва седемструнната китара на доктора. Дотогава той е в превъзходно настроение, весел, свири любимите романси. Докато компанията се суети след счупването на китарата, д-р Алексиев изчезва. Чакат го час-два, след което тръгват из селото да го търсят. Било е късно през нощта. След дълго обикаляне го намират приседнал на скамейката до гроба на г-жа Нора. Безмълвен, с насълзени очи той едва-едва галел струните на счупената китара и изтръгвал тихи, тъжни акорди.

Г-жа Нора прави курс за шивачки с млади момичета

без г-жа Нора. Занимателен е с акцента на българския си говор и особено със седемструнната си китара, на която изпълнява прекрасни руски романси. Пенсионира се като участъков лекар в Габарево, след това живее още дълго и почива на 80-годишна възраст на 20 декември 1964 г.

През целия си живот д-р Алексиев, обичан и уважаван от поколения габаревци, е бил самотник. Почива в чужд дом и чужда страна, без да остави нищо материално след себе си. Запазена е и до днес единствено обичта на хората!

С г-жа Нора никога не са живели като съпругеска двойка. Били са принудени, заради съжителството си, да сключат църковен брак под влияние на тогавашните закони, традиции и морал. И макар че той е изключително добър лекар и интелигентен човек, тя го превъзхожда. Винаги за нея са подозирали и говорили, че е от "царско коляно".

Г-жа Нора е висока, красива жена, с модерна прическа, винаги елегантно облечена. Има аристократична, величествена

по тялото и много къса, вирната нагоре опашка. Селските кучета приляквали до стопаните си и едва чуто ръмжали към непознатия си събрат. А стопанката му любезно поздравявала габаревци.

Г-жа Нора има голям белег на лицето и шията от дълбоко нараняване (огнестрелна рана?) и говори гъгниво. Високо ерудирана личност, владее френски, немски, английски, математика, история, география и провежда безплатни уроци на желаещите ученици от селото. Свири на пиано и рисува акварел и с маслени бои. Някои от картините ѝ са запазени в домовете на нейни приятелки в Габарево. Обучава младите момичета и жени на ръкоделие, домакинство, шев, готварство и с особено пристрастие им показва как да подреждат цветните си градини с изкусни фигури от чемшир в дворовете си.

По разкази на учениците ѝ тя пуши много цигари и употребява опиум. Често изпада в потиснато настроение, става напрегната, с треперещи ръце, докато не приеме едно малко

Загадки на историята: ЖИВЯЛА ЛИ Е АНАСТАСИЯ РОМАНОВА В БЪЛГАРИЯ?

➔ от стр. 13

Тайната във взаимоотношенията между д-р Алексиев и г-жа Нора, свързана с различния произход, възпитание и живота им преди пристигането в Габарево, е отнесена и от двамата в гроба...

В моето семейство (баща ми свещ. Христо Няголов служи в Габаревската църква от 1935 до 2000 г., цели 65 години) от около 1965 г. често се говореше интересна история. Приятелка на майка ми, уредничка на музея на Христо Ботев в Калофер, която познава г-жа Нора, разказала, че при нейно работно посещение в Съветския съюз за проучване на материали за Христо Ботев се натъква на снимка на семейството на Николай II. След завръщането си, тя споделя, че княгиня Анастасия от снимката изумително прилича на г-жа Нора. Това предположение на уредничката на музея е другият сериозен мотив, както споменах в началото, на който се опира предположението, че живелите в Габарево г-жа Нора (Елеонора Крюгер) и Георги (Жорж) Жудин са царските деца – царевича Алексей и княгиня Анастасия, чиито останки не са открити в гроба на царското семейство край Екатеринбург.

След публикуването на тази хипотеза (в. "Седмични вести", Казанлък, бр.1, 22–29 март 1993 г.) с разпореждане от председателя на БАН беше създадена група за проучване костните останки на Елеонора Крюгер и Жорж Жудин в старото гробище на Габарево. Групата се ръководеше от проф. Йордан Йорданов, антрополог. Участваха доц. Мария Гроздева, съдебен лекар, Донка Йотова, журналист, и д-р Димитър Няголов. Гробището е превърнато в парк, при което са използвани тежки машини и затова изключител-

но трудно можеха да се определят точните места на гробовете. Намерените останки бяха изследвани от проф. Йорданов и доц. Гроздева. Наскоро след това бившият следовател Благой Емануилов, родом от Габарево, без никакво разрешение и право открива гробове в съседство и прибира костите. Оттогава те са у него, но той не допуска никого до тях, за да бъдат извършени по-нататъшни изследвания. Оказва се, че в България и това е възможно!

Проф. Йордан Йорданов публикува сравнително проучване на снимката на царевича Алексей Романов на 13 годишна възраст и на Жорж Жудин на групов снимка в с. Габарево от 1928 г. (в. "Дума", 16 март 2004 г.). За отчитане приликите и разликите между двете снимки той използва сложното анатомично устройство на релефа на ушната мида и разположението ѝ спрямо главата. Според професора, при сравняването на двете снимки с много голямо основание може да се каже, че става дума за един и същи човек. Знае се, че Алексей е страдал от хемофилия, а това заболяване оставя следи върху големите стави. Освен това, най-сериозното доказателство за идентификация на даден индивид се получава чрез ДНК експертиза. Затова проф. Йорданов е убеден, че изследването на костния материал от Габарево трябва да продължи.

Хипотезите са като мечтите. Нужно е време и упорита работа, за да се превърнат в реалност. Настоячивите и задълбочени проучвания могат да докажат (или отхвърлят) предположението, че Алексей и Анастасия, двете деца на Николай II, са завършили живота си в с. Габарево, Казанлъшко. И загадката от Екатеринбург да бъде разбулена.

ИЗ „РЕЦЕНЗИЯ В СИНЬО“, КНИГА, ПОСВЕТЕНА НА ПОЕТА ХРИСТО ФОТЕВ

...

*Прекрасно е сега, че те намирам и...
Намирам те на пролетната улица,
до масата под дъхавите люляци,
в онази концентрация над бирата.
В онази концентрация лирическа...
Любителят на чистата поезия...
Усещам как по нея ще възлезе и,
загрижен за учудените птичета,
ще скъта вечността съзвучна в шепата.
Цигарата, ръката ти и погледа
(с успивката, загадъчна, стопил леда)...*

*Как да създам на светлината шепота,
кажи ми, бате Христо...
Грейва въздуха,
вторачен жадно в стиховете – бръчките,
открили в мисълта тълковна сръчните
метофори и синоними на духа...
Нашеввай ти за истинската пролет и
за спора с тишината – тук, над чашата...
И нека да им посветиме нашето
внимание и вникването в ролята,
в сценархия, в духа на светлостите,
разкрили красотата на началото...
Нашеввай ти за челото им, бялото,
с венеца и надеждата разлистена...*

*Нашеввай ти, привеждай ме под бретето
на тази красота – все още ниция –
и нека най-спирено коленичат тук
душите ни, превъплътили времето.
.....*

*Ти тръгна, но се връща пак в Бургас,
в единствения бряг със златна есен,
сред много изумени оня глас,
в едно събрал любов, печал и песен.*

*И те откриват оня ясен звук,
онази светлина необходима,
доказала, че твоят ден е тук
и още дъло, дъло ще го има.*

*И бавно осъзнават, че си жив.
Че имаш Слово... Святост... И в Несебър –
над алчност, изневеря и лъжи –
се ражда стих от утрото по-ведър.*

*.....
На „Морска“, под познатите дървета
изплащат твоя риск – да си поет –
със сълзи... А жената ти, поете,
през плач от Бога моли стихосвет.*

*Простила ти – спирена, нежно-мила
сред тази дълга нощ с плода горчив –
за теб се моли, в дланите безсилни
наместо свещ издигнала моливи.*

*Дано да се завърне оня ясен,
до болка влюбен, поетичен глас
и възкреси познатото, опасно
насилие над спящия Бургас.*

Петър КАЦАРОВ

Студенти по пътя на книгата

„Студенти по пътя на книгата. Практически курс по книгоиздаване“ е името на нов проект на Филологическия факултет. Проектът се изпълнява по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (Европейски социален фонд 2007-2013) от екипи на Филологическия факултет и Издателство Летера по Договор за безвъзмездна финансова помощ, сключен между МОМН и Пловдивския университет.

По проекта се отпускат стипендии за 52 студенти, които предстои да бъдат избрани с конкурс. Допуснатите до участие студенти ще се изправят пред предизвикателството да съчетаят академичното си битие с впускане в реалния процес на книгоиздаването. Стъпка по стъпка те ще изминат пътя на книгата и ще споделят с помощта на своите наставници – опитни преводачи, редактори и коректори, издателската, преводаческата и редакторската работа. Това включва три процеса: 1. издателски политики и редакционна подготовка на заглавие – съставяне на издателски план и рецензиране, превод и редактиране на текст, коригиране и работа със справочници; 2. технология на създаване на книгата – координация на екипи, оформяне и предпечатна подготовка на книгата, ценообразуване на книгата, печат и подвързия, визия и качество на българската книга; 3. маркетинг и реклама – анкетиране на издатели, читатели, книжари, библиотекари, посещение на книжарници, изработване на рекламни текстове и анотации. От своя страна университетските преподаватели наставници са подготвили нови теоретични курсове в рамките на специализацията Книгоиздаване: курс по информационни технологии, курс по правни норми и стандарти на книгоиздаването, курс по графичен дизайн и др. Ако пътят на книгата бъде извървян успешно докрай, студентите участници след девет месеца ще държат в ръцете си нова книга, плод на собствените им усилия.

Проектът е отворен за мотивирани и готови да успеят студенти от филологическите специалности, които са добре организирани, мислят креативно и искат да работят в екип – да приемат и да отдават идеи, да развиват критичен поглед и да плуват в морето от информация, отсявайки стойностното от посредственото.

Екипът се придържа към методика на изпълнение на задачите, основана на нова образователна парадигма, чиито предимства в сравнение със старата се разкриват при всяка от дейностите.

Стара образователна парадигма	Нова образователна парадигма
Авторитарен тип управление (йерархии, еднолични решения)	Партниращ тип управление (мрежи, съпричастност)
Спускане на задачи и критерии	Инициатива, самоуправление
Централизиран учебен план (банализира)	Динамичен и гъвкав работен план (стимулира търсене)
Етикетизиращо оценяване (поощрява суетно учене)	Постигане на равнища (знанията те изкачват до равнище)
Уповаване на първоначално полученото образование (рутинен тип)	Актуализиране на образованието през целия живот (креативен тип)
Трупане на ресурси от знания (репродуктивен тип)	Трупане на опит в среда, образованието като начин на живот (интерактивен тип)
Голям обем теоретично знание, което се абсолютизира (теоретичен тип)	Работа „на терен“, в жива работна среда, в различни екипи (изследовател, предприемач)
Криворазбрано абсолютизиране на техниката (дехуманизиран контакт)	Модерно обзавеждане – компютри, видео, мултимедия, но човешките отношения са първостепенни
Magister dixit (сляпо доверие и респект към преподавателя)	Умение за формиране и защита на мнение в дебати, излагане на аргументи „за“ и „против“ дадена идея

Делението на двете парадигми можем да преведем и във финансови термини: старата парадигма е бюджетна, явно и скрито се управлява от бюджета, дава формална академична свобода. Новата е извънбюджетна, доказва връзката между реална академична свобода и необвързаност с бюджета, стимулира отвореност към браншовата и договорната система.

Студенти по пътя на книгата – това е един оформен в проектен вид поглед към хоризонтите на филологията, които се наемаме да приближим.

Доц. д-р Петя БЪРКАЛОВА – ръководител на проекта

Кандидатстудентски бисери от изпита по български език

● Живеем в свят, в който хората са се превърнали в животни благодарение на проситите си човешки качества. Едно от тях е може би най-логичното – алчността. Алчността е порок, заслужаващ навременно и адекватно лечение.

● Напоследък се говори и за нов термин „материална любов“.

● Любовта е едно прекрасно чувство, възникнало спонтанно, но покварено от парите.

● Виждате как един от най-великите хора (Христос) е

продаден за една безобразна цена.

● Властта и парите са свързани помежду си още от забравени времена.

● Един човек тогава е отглеждал и произвеждал земеделски култури и картофи, а друг – зеленчуци (домати, краставици) и са разменяли помежду си тези видове продукти с цел взаимно изхранване и препитаване на населението. Оттук произлиза въпросът дали им е било лесно, или по-спокойно, но за това ние можем да се чудим.

● Без пари е тежко, но с пари е кофти.

● Властта е едно твърде относително понятие, защото човек може да притежава власт в много области, но да не подозира за нито една от тях.

● По този път на морална деградация тръгват много от нас, така възникнала и корупцията, конформизмът, опортюнизмът, демагогията, лицемерието и куп други производни на моралната дегенерация продукти и сплави.

● Винаги има нещо сбърка-

но, когато се става зависим от собствените си творения.

● Пирамидално потребностите са разположени от първичните към вторичните. Първи са комуналните нужди – тези за сигурност и свобода.

● Парите са онзи глад, от който всеки път ти потичат лигите и не може да те засити.

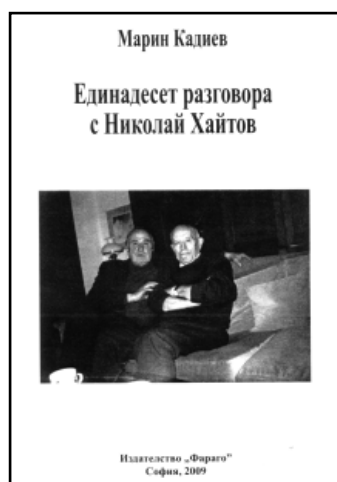
● Мнението ни се гради чрез парите, маниерите ни, мечтите ни, душите ни.

**Бисерите събра
Борислав БОРИСОВ**

Новата книга на Марин Кадиев съдържа 11 разговора с Хайтов

Наскоро излезе от печат новата книга на Марин Кадиев „Единадесет разговора с Николай Хайтов“. През септември 2009 г. се навършиха 90 години от рождението на Хайтов. Авторът е подбрал тези от многобройните си интервюта с големия български писател, които го характеризират най-добре и представят възгледите му за „образованието и семейството, за училището и възпитанието, за ролята на въображението и прототипите в творческия процес, за тревогите му около гроба на Левски, за професионалната насоченост на личността и политиката, за живота и смъртта, прозренията му за България в настоящето и бъдещето“.

Марин Кадиев е преподавател по Методика на литературното обучение в Пловдивския университет. Автор е на книгите „Думи за известни и неизвестни

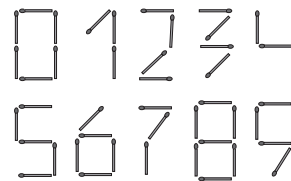
писатели и книги“ (в три тома), „Мигновения с тях“ и „Писатели, училище, време“. Кадиев е председател на Съюза на независимите български писатели, забележителен е и фактът, че за 45 години е направил 8000 представяния на писатели на живо в цялата страна.

„Пловдивски университет“

ЗАДАЧИ. ПЛАЗОВЪСКАМИ

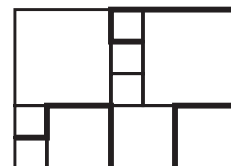
1. Пишем цифри с кибритени клечки, както е показано. Под „тегло“ на едно число разбירהме броя на клечките, необходими за написването му. Колко е най-голямото възможно „тегло“ на едно двуцифрено число?

- а) 10, б) 11,
в) 12, г) 13, д) 14.

2. Даденият правоъгълник е разделен на квадрати. Страната на най-малкия квадрат е 20 см. Колко е дължината на прекараната тъмна линия?

- а) 380 см, б) 400 см,
в) 420 см, г) 440 см, д) 270 см.

3. Сумата, получена във всеки ред и всеки стълб, е записана в края на таблицата.

Колко прави $\heartsuit + \clubsuit - \spadesuit$?

			11
			8
			8
10	8	9	

Отговори на задачите от миналия брой

1. За да се получи числото 806 е необходимо да променим шест малки квадратчета (отг. б).

2. (Отг. г) Три шестци.

3. Вярната фигура е „д“.

Подготвил: доц. д-р Георги Костадинов

За „Снежните пясъци на Хира“ като отношение към литературата

Албена ХИНКОВА

Моля потребителите, които харесват булевардните книжки, сапунените сериали и изразните средства на чалгата, да на четат тази рецензия! Тя не е предназначена за тях. А за всички останали, които не смятат, че са мръсни думи понятията „мъдрост“, „философска дълбочина“ и „сериозно отношение към литературата“.

Не можах да повярвам, че едно нещо е истина, но то действително се случи. Книгата на Красимира Стоева „Снежните пясъци на Хира“ (С., 2008, изд. „Аргус“), сборник с фантастични разкази, е реалност, а не мираж, роден от дългото чакане през последните десетилетия да се случи нещо. Нещо, което си струва да бъде запомнено.

Сред българските автори, направили своя дебют от про-

мените през 1989 г. до днес, носителят на наградата „Южна пролет“ за 1999 г. Мариян Желев и Красимира Стоева (спечелила литературната стипендия на издателство „Пигмалион“, 2005 г., както и ред други награди) не се хвърлят към банално сензационни теми, а произведенията им се отличават с хуманност, дълбочина и мъдрост. Макар и твърде различни по жанровата специфика на своите белетристични текстове (М. Желев е с предпочитания към психологизма на реалността, а К. Стоева – към научна фантастика и фентъзи) двамата автори са безспорни явления в съвременната ни литература. Под привидно инфантилната приказна форма разказите на младата писателка крият неподозирана дълбочина. Описанията се отличават с убедителност, аналитичност, живост и не оставят сериозния

читател да се отегчи. Наситени са с вътрешна диалогичност между детайлите и често са изградени на принципа: теза – антитеза – синтез. Повествованието е динамично и увлекателно като в киносценарий. Описанията и повествованията в тази книга са своеобразно постижение.

Интересно е, че идеите в разказите на К. Стоева са не само мъдри, но и оригинални. Например идеята за паническото бягство на личността от собственото ѝ Аз, при което намирането на изгубената идентичност не води до катастрофални последици („Камъкът на мечтите“) или идеята, че човешкото безсмъртие е зашифровано в една единствена дума „семе́йство“ („Снежните пясъци на Хира“). Или парадоксалното откритие, че единственият, който може да се пребори с тежко

родово проклятие, е самият обект на проклятието („Магия за начинаещи“). И не на последно място заключение, че можеш да постигнеш мечтите си, ако имаш мечти („Отвъд портата“). Това изброяване може да продължи още дълго. Разбира се, всеки читател ще интерпретира разказите на Красимира Стоева по свой начин и ще намира в тях своите бисери на мъдростта. А за бисерите се знаят най-малко две неща. Първо, че могат да бъдат намерени само на голяма дълбочина под морското равнище. И второ, че не трябва да се хвърлят на свинете. Затова препоръчвам на всички читатели да потърсят този сборник с разкази. Горещо го препоръчвам не само на интересувашите се от фантастика, а на всички, които ценят хубавата съвременна българска литература.